

Varför prioriterar Sverige fosforavskiljning i markbaserade anläggningar

Jane Hjelmqvist
Enheten för miljöfarlig verksamhet
Miljörättsavdelningen

Möjligtvis två frågor...

- Varför prioriterar vi fosforavskiljning?
- Varför prioritera markbaserad rening?

Miljömålen

1. Begränsad klimatpåverkan
2. Frisk luft
3. Bara naturlig försurning
4. Giffri miljö
5. Skyddande ozonskikt
6. Säker strålmiljö

7. Ingen övergödning

8. Levande sjöar och vattendrag
9. Grundvatten av god kvalitet
10. Hav i balans samt levande kust och skärgård
11. Myllrande våtmarker
12. Levande skogar
13. Ett rikt odlingslandskap
14. Storslagen fjällmiljö

15. God bebyggd miljö

16. Ett rikt växt- och djurliv

Miljömål 7: Ingen övergödning

Sjöar och vattendrag med God status

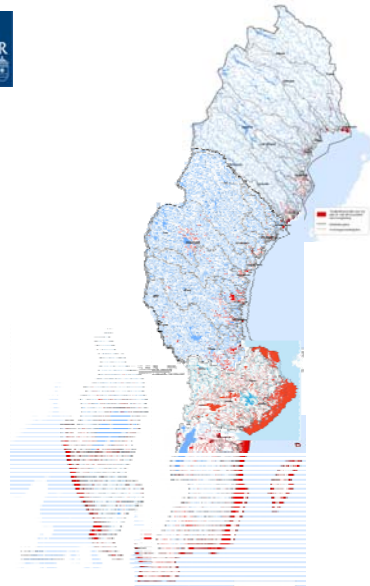
- Delmål till år 2010

Utsläppen av fosforföreningar ska ha minskat med minst 20 % från 1995 års nivå.

De största minskningarna ska ske i de känsligaste områdena.

- *Utvärdering pågår, delmålen kommer inte att nås*

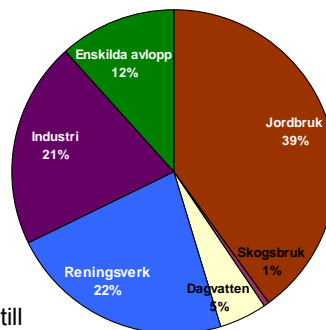

Vattenförekomster som har eller riskerar att ha problem med övergödning

- Övergödningsproblematik
  - många ytvattenförekomster
  - kustvatten
- Ca 600 av landets sjöar övergödda
  - 1 av 10
- Främst södra Sverige

Mitt lilla avloppsutsläpp kan väl inte spela roll ...eller??

- Belastning från små avlopp (2010)
  - 287 ton fosfor
  - Vad betyder det?*
- Förhållandevis stor källa antropogent fosfor
  - Bruttobelastning till vattendragen ca 20 %
  - Nettobelastning till havet ca 12 %
- Brutto – lokala övergödningsproblem
- Netto - fastläggning löser inte allt; bidrar även till övergödning i kustområden

Vattenmyndigheternas Åtgärdsprogram

- God ekologiska status till 2016
- Krav utgår från miljö kvalitetsnormerna
  - status klassning för näringsämnen
- Små avlopp i åtgärdsprogrammen
  - VA-planering
  - Krav på hög skyddsnivå
- Åtgärder syftar till P-reduction
  - inlandsvatten, även kust
  - Södra Sverige

Bedömt kostnadseffektiv

Baltic Sea Action Plan

Övergripande mål

- uppnå god ekologisk status till år 2021

- Övergödning - 1950-talets eutrofieringsnivå
- Sveriges beting, minskade utsläpp av fosfor
  - 290 ton
- För fosfor gäller det minskning av utsläpp till Egentliga Östersjön
- I första hand jordbruket och KARV, men också enskilda avlopp

Bild: Helcom

Sveriges åtagande BSAP

Egentliga Östersjön

- Små avlopp – 13 % av antropogent fosfor
- Åtgärd av anläggningar med enbart slamavskiljare
  - ca 125 000 anläggningar
  - uppnå hög skyddsnivå för fosfor
  - minska utsläpp för fosfor med 26 ton P/år

- 2016 - Åtgärd genomfört
- 2021 - Nå målet

Fosfor – inte bara övergödning ..

Fosfor är en viktig resurs

- Nödvändig för allt levande
- Livsmedelsproduktion P beroende – konstgödsel från phosphate rock
- Peak fosfor: Phosphate rock reserver räcker i 50-100 år
- Stora miljökonsekvenser i utvinning och bearbetning

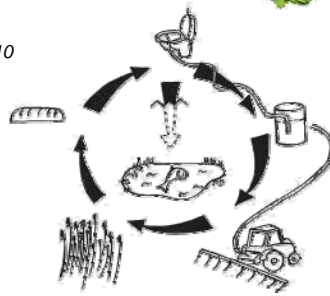
Källa: Dana Cordell, 2010

- Hushållning med resurser
  - Kretslopp av växtnäring är en viktig del i lösningen

Fosfor i avloppsfraktioner = viktig resurs

Foto: peeandpoo

Miljömål 15: God bebyggd miljö

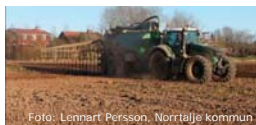
Delmål 5 - 60% av fosforföreningar i avlopp återförs till produktiv mark år 2015

Aktionsplanen för återföring av fosfor ur avlopp 2002

- Förslag till delmål
  - 2015 ska 10 % av alla enskilda avlopp ha lösningar där näringsämnen återförs
- Redigering av miljömålen och delmålen pågår
  - kretslopp av små avlopp i nya preciseringar?

Kretslopp av små avloppsfraktioner

- Relativt liten källa men "renare" fraktioner
  - Tekniken finns: väl beprövat och under utveckling
- Uppsamling: urinsorterande, torra och vakuum toaletter
- System för återföring – urintankar och spridning; våtkompostering; ureabehandling
- Certifieringssystem för kvalitetssäkring av fraktionerna på gång

Lokala kretslopp - effektivt sätt att tillvarata näring

Varför prioritera markbaserade anläggningar?

- Effektiva
  - Enkla
  - Robusta
- Resurssnål teknik – särskilt infiltration
  - Rening – god avskiljning BOD
    - god avskiljning smittämnen
    - mindre bra avskiljning kväve
    - *fosfor??*

Markbaserade rening - vanligaste teknik

- Av 700 000 enskilda avlopp med WC
  - 40 % infiltration
  - 20 % markbädd
  - 20 % endast slamavskiljare

- Viktig med forskning och vägledning
  - Utformning nya anläggningar
  - Befintliga anläggningar – bedömning; komplettering

Markbaserade anläggningar och fosforavskiljning

- Recipienten är viktig – påverkan på miljön
  - Vilken är recipienten - ytvatten eller grundvatten
  - Vilken skyddsnivå krävs för recipienten?
  - Hur mycket fosfor når recipienten?

Men lika viktigt ..

- Resurshushållning och kretslopp – 2 kap 5 § miljöbalken
  - minskar belastning fosfor på anläggningen
  - möjlighet till fosfor återföring

TACK!

jane.hjelmqvist@naturvardsverket.se

Tel. 010-698 13 62

Naturvårdsverket | Swedish Environmental Protection Agency